

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 13 ΙΟΥΝΙΟΥ 2018
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ**

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α. Κλήριγκ: Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης που ξέσπασε το 1932, στο εξωτερικό εμπόριο κυριάρχησε προοδευτικά η μέθοδος του διακανονισμού «κλήριγκ». Οι διεθνείς συναλλαγές δεν γίνονταν, δηλαδή, με βάση το μετατρέψιμο συνάλλαγμα αλλά με βάση διακρατικές συμφωνίες που κοστολογούσαν τα προς ανταλλαγή προϊόντα και φρόντιζαν να ισοσκελίσουν την αξία των εισαγωγών με την αντίστοιχη των εξαγωγών, στο πλαίσιο ειδικών λογαριασμών. Για μια χώρα, όπως η Ελλάδα, όπου οι συναλλαγές με το εξωτερικό ήταν έντονα ελλειμματικές, η διαδικασία αυτή, πέρα από τα αρνητικά, είχε και θετικά στοιχεία.

β. Εθνικόν Κομιτάτον: Πολιτικός σχηματισμός –παράταξη ήσσοнос επιρροής που συγκροτήθηκε κατά την εθνοσυνέλευση 1862– 1864, υπό τον Επ. Δεληγιώργη που υποστήριζε την ανάπτυξη του κοινοβουλευτισμού και τον εκσυγχρονισμό της χώρας, οικονομική ανάπτυξη και μεταρρυθμίσεις στη διοίκηση και στο στρατό, πολιτισμική εξάπλωση στην Οθωμανική αυτοκρατορία.

γ. Οργανισμός: Ιδρύθηκε τον Ιούλιο του 1914 στη Θεσσαλονίκη με σκοπό την άμεση περίθαλψη και στη συνέχεια την εγκατάσταση των προσφύγων σε εγκαταλελειμμένα τουρκικά και βουλγαρικά χωριά της Κεντρικής και Ανατολικής Μακεδονίας. Παρεχόταν συσσίτιο, προσωρινή στέγη και ιατρική περίθαλψη, μέχρι οι πρόσφυγες να βρουν εργασία ή να αποκτήσουν γεωργικό κλήρο.

ΘΕΜΑ Α2

- 1- Σωστό
- β- Σωστό
- γ- Σωστό
- δ- Λάθος
- ε- Λάθος

ΘΕΜΑ Β1

α. Ραλλικό κόμμα (αρχηγός ο Δημήτριος Ράλλης), Εθνικό Κόμμα (αρχηγός ο Κυριακούλης Μαυρομιχάλης), Κόμμα του Γ. Θεοτόκη (αρχηγός ο Γεώργιος Θεοτόκης).

β. «Ως αντιβενιζελικά ... πιο διαλλακτικό», σελ. 92

ΘΕΜΑ Β2

α. «Οι ξένοι ... ο Ελευθέριος Βενιζέλος», σελ. 206-207

β. Τα οικονομικά μέτρα που έλαβε η Κρητική Πολιτεία αφορούσαν στην ίδρυση της Κρητικής Τράπεζας και στην έκδοση κρητικού νομίσματος (της κρητικής δραχμής).

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

α. Γνώσεις βιβλίου: «Στις μικρότερες ... κρατών», σελ. 33, «Το προς κατασκευή ... απορροφήσουν», σελ. 33, «Οι ελληνικές ... διεθνείς άξονες», σελ. 34

Ανάλυση κειμένου Α:

Το πρώτο κείμενο κάνει αναφορά στις επιδιώξεις που θέλησε να υλοποιήσει η χώρα με την ανάπτυξη του σιδηροδρομικού δικτύου. Όπως φαίνεται από τις πληροφορίες που προσφέρει το κείμενο, ο αγροτικός τομέας θα είχε τα περισσότερα κέρδη, καθώς η διεύρυνση των αγροτικών δραστηριοτήτων θα είχε ως άμεσο αποτέλεσμα την αύξηση των κερδών τους και επομένως τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους. Ταυτόχρονα, όμως, ο σιδηρόδρομος με τη δυνατότητα που προσέφερε για ανταλλαγή των προϊόντων διαφόρων περιοχών καθιστούσε εφικτή την ποιοτική και ποσοτική βελτίωσή τους αλλά και το κέρδος που θα προέκυπτε από αυτά. Από το κείμενο προκύπτει και η φιλοδοξία ανάπτυξης του τομέα της βιομηχανίας,

καθώς τα αγροτικά προϊόντα που θα διακινούνταν με τον σιδηρόδρομο θα μπορούσαν να αποτελέσουν την πρώτη ύλη για τη λειτουργία βιομηχανικών μονάδων και επομένως την ανάπτυξη και των τεχνικών επαγγελμάτων με το ανάλογο εργατικό δυναμικό. Οι πληροφορίες του κειμένου αναδεικνύουν και το ζήτημα των εισαγωγών, οι οποίες σε ό,τι αφορά τα εισαγόμενα προϊόντα που, όμως, καλλιεργούνται και στην Ελλάδα φαίνεται ότι θα διακοπούν. Αυτό δίνει τη χρηματική ευχέρεια στο κράτος να προχωρήσει στην αγορά άλλων χρήσιμων προϊόντων.

β. Γνώσεις βιβλίου: «Μέχρι τη δεκαετία ... χιλιομέτρων», σελ. 33-34.

Ανάλυση πίνακα: Ο πίνακας καταγράφει τα χιλιόμετρα σιδηροδρομικού δικτύου που κατασκευάστηκαν στην Ελλάδα από το 1869 έως το 1907. Για την πρώτη φάση κατασκευής του σιδηροδρομικού δικτύου ο πίνακας προσφέρει στοιχεία για το έτος 1869 οπότε και κατασκευάστηκαν 9 χιλιόμετρα.

Γνώσεις βιβλίου: «Το σιδηροδρομικό δίκτυο ... σιδηροδρομικής γραμμής», σελ. 34.

Ανάλυση πίνακα: Για τη δεύτερη φάση κατασκευής και ολοκλήρωσης του σιδηροδρομικού δικτύου παρατηρείται στον πίνακα ότι από το 1883 μέχρι το 1892 υλοποιείται το μεγαλύτερο μέρος του δικτύου, καθώς στην περίοδο αυτή έχει επιβληθεί πολιτικά ο Τρικούπης, θιασώτης των επενδύσεων σε έργα υποδομής. Πιο συγκεκριμένα, το 1883 κατασκευάστηκαν 22 χιλιόμετρα σιδηροδρομικής γραμμής τα οποία εκτοξεύθηκαν στα 222 χιλιόμετρα το 1885. Η ραγδαία αυτή αύξηση εξακολούθησε και στα επόμενα χρόνια, οπότε το 1889 διαθέτουμε 640 χιλιόμετρα και το 1892 προσεγγίζουμε τα 900 χιλιόμετρα.

Γνώσεις βιβλίου: «Τα οικονομικά προβλήματα ... μόλις το 1909», σελ. 34-35

Ανάλυση πίνακα: Από το 1897 και πιο πριν, από το 1893, ξεκινά μια δύσκολη για την ελληνική οικονομία περίοδος, η οποία θα εκφραστεί και στις επενδύσεις στο σιδηροδρομικό δίκτυο. Αναλυτικότερα, ενώ η πορεία κατασκευής του σιδηροδρόμου προχωράει, ωστόσο, η πορεία αυτή δεν γνωρίζει τη θεαματική εξέλιξη της προηγούμενης περιόδου, λόγω των οικονομικών προβλημάτων που υπάρχουν μετά την πτώχευση του 1893. Έτσι, σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα, το 1897 κατασκευάστηκαν μόλις 70 χιλιόμετρα περισσότερα από το 1892, δηλαδή 970 χιλιόμετρα, το 1903 κατασκευάστηκαν 1.132 χιλιόμετρα, το 1904 1.335 χιλιόμετρα και τέλος το 1907, ημερομηνία παράδοσης του δικτύου, η χώρα διαθέτει συνολικά 1.372 χιλιόμετρα σιδηροδρόμου.

γ. Γνώσεις βιβλίου: «Πραγματικά, ... ριζοσπαστικές αλλαγές», σελ. 35.

Ανάλυση κειμένου Γ: Στο τρίτο κείμενο επιχειρείται μία αποτίμηση της προσφοράς του σιδηροδρομικού δικτύου στην οικονομία της Ελλάδας και ιδιαίτερα στον αδύναμο τομέα της βιομηχανίας και των μεταφορών. Οι πληροφορίες του κειμένου αναδεικνύουν την καχεξία της ελληνικής οικονομίας αλλά και την αδυναμία του σιδηροδρόμου να την ανατρέψει. Το βασικό πρόβλημα ήταν οι ανύπαρκτες βιομηχανικές υποδομές, τις οποίες οι πολλές ή λίγες επενδύσεις δεν μπορούσαν να υποκαταστήσουν. Χαρακτηριστικά το κείμενο αναφέρει ότι δεν υπήρχαν ούτε οι βασικές πρώτες ύλες, όπως το σίδηρο και το κάρβουνο, οι οποίες θα μπορούσαν να στηρίξουν τη βιομηχανική ανάπτυξη. Ακόμη, όμως, και στον κρίσιμο τομέα των μεταφορών η αξιοπιστία του σιδηροδρομικού δικτύου ήταν αμφίβολη λόγω της ανομοιομορφίας στο πλάτος των γραμμών αλλά και στον βασικό στόχο που καλέστηκε να επιτελέσει, δηλαδή την εξυπηρέτηση των παραλίων περιοχών της χώρας. Μέσα σε αυτό το κλίμα, ο ανταγωνισμός με τις θαλάσσιες μεταφορές έλαβε μεγάλες διαστάσεις, καθώς υπήρχε η δυνατότητα να επιβληθούν ιδιαίτερα ανταγωνιστικές τιμές, γεγονός που εμπόδισε την παραπέρα ανάπτυξη του σιδηροδρομικού δικτύου.

ΘΕΜΑ Δ1

α. Γνώσεις από σχολικό βιβλίο: «Ο παραχωρούμενος ... τη δυνατότητα άρδευσης», σελ. 156

Ανάλυση κειμένου Α:

Το Κείμενο Α αναφέρεται στα κριτήρια με τα οποία γινόταν η διανομή κλήρου στους πρόσφυγες μετά το 1923, επιβεβαιώνοντας και συμπληρώνοντας το σχολικό βιβλίο.

Η αρχική παραλαβή γης από τους πρόσφυγες γινόταν με πρόχειρες διαδικασίες, χωρίς σαφή προσδιορισμό των ορίων του κάθε κλήρου και όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά στο κείμενο, από εκπροσώπους των προσφύγων.

Στη πηγή επιβεβαιώνεται ότι έκταση της γης δεν ήταν ίδια για όλες τις οικογένειες. Οι τετραμελείς οικογένειες θεωρήθηκαν ως βάση και υπήρξε πρόνοια για επιπρόσθετη έκταση κλήρου για κάθε επιπλέον μέλος. Βασικό μέλημα των αρμόδιων υπηρεσιών ήταν να εξασφαλίσουν στις προσφυγικές οικογένειες τα βασικά έσοδα για την επιβίωσή τους και την αποπληρωμή των οφειλών τους.

Προφανώς, όπως διευκρινίζεται στο Κείμενο Α, η αξία του κάθε κλήρου δεν ήταν παντού η ίδια. Παράγοντες που έπαιζαν ρόλο στη διαμόρφωση της αξίας

ήταν η περιοχή, η ποιότητα του εδάφους, τα έργα υποδομής και η απόσταση από κάποια πόλη.

Γνώσεις από σχολικό βιβλίο: «Συνήθως ο κλήρος ... λιπάσματα και ζώα», σελ. 156- 157

Ανάλυση κειμένου Α: Από το κείμενο αντλείται και η πληροφορία που επιβεβαιώνει την ιστορική αφήγηση σχετικά με την κτηματογράφηση και την οριστική οριοθέτηση του παραχωρούμενου κλήρου.

β. Γνώσεις από σχολικό βιβλίο: «Για ένα διάστημα ... επάρκεια σε σιτηρά», σελ. 167- 168

Σχολιασμός κειμένου Β: Το Κείμενο Β αναφέρεται στα αγροτικά προϊόντα που καλλιεργούσαν οι πρόσφυγες μετά το 1923, επαληθεύοντας και εμπλουτίζοντας το σχολικό βιβλίο.

Οι περισσότεροι αγρότες προτίμησαν να ασχοληθούν με την καλλιέργεια δημητριακών και κυρίως σιταριού. Οι πρόσφυγες όντας σε άμεση ανάγκη για γρήγορα εισοδήματα, στράφηκαν στη συγκεκριμένη καλλιέργεια γιατί είχε γρηγορότερη απόδοση καρπών και ήταν πιο εύκολη καλλιέργεια σε σχέση με άλλες.

Γνώσεις από σχολικό βιβλίο: «Οι πρόσφυγες εφάρμοσαν... οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις», σελ. 168

Σχολιασμός κειμένου Γ: Το Κείμενο Γ αναφέρεται στους τρόπους με τους οποίους το κράτος προσπάθησε να αυξήσει τις καλλιεργήσιμες εκτάσεις της χώρας από το 1923 και μετά, επιβεβαιώνοντας και κυρίως συμπληρώνοντας το σχολικό βιβλίο.

Αρχικά, το κράτος πραγματοποίησε μια σειρά έργων υποδομής στις περιοχές εγκατάστασης των προσφύγων, γεγονός που αφενός βελτίωσε τις συνθήκες διαβίωσης και αύξησε τις καλλιεργήσιμες εκτάσεις.

Επιπλέον, το Κείμενο Γ συμπληρώνει σχετικά με την αύξηση των εκτάσεων ότι το κράτος προχώρησε σε άμεση απαλλοτρίωση των μεγάλων ιδιοκτησιών γης. Η αναδιανομή που έγινε άλλαξε εξ ολοκλήρου την εικόνα της υπαίθρου

καθώς διπλασιάστηκαν οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις, κυρίως στο βόρειο τμήμα της χώρας.

Γνώσεις από σχολικό βιβλίο: «Εισήχθησαν... σταφίδα).», σελ. 168

Ανάλυση κειμένου Β: Το Κείμενο Β επιβεβαιώνει τα παραπάνω και αναφέρει πως η καλλιέργεια του καπνού προτιμήθηκε από ένα μεγάλο μέρος των προσφύγων. Συμπληρώνει, μάλιστα, υποστηρίζοντας ότι ο λόγος αυτής της προτίμησης ήταν ότι ο καπνός εκτός από γρήγορη απόδοση απέφερε και υψηλά εισοδήματα. Ωστόσο, αυτό μπορούσε να γίνει μόνο σε συγκεκριμένες περιοχές της Ελλάδας, που πληρούσαν τις προϋποθέσεις για την καλλιέργεια καπνού.

Γνώσεις από σχολικό βιβλίο: «Η κτηνοτροφία... στην πατρίδα τους», σελ. 168

Ανάλυση κειμένου Β: Οι υπόλοιποι πρόσφυγες ασχολήθηκαν με την καλλιέργεια άλλων προϊόντων, όπως σταφύλια και σπωροφόρα δέντρα, ή με επαγγέλματα σχετικά με τη γεωργία.